

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

21. listopadu 2013*

„Státní podpory — Články 107 SFEU a 108 SFEU — Výhody poskytnuté veřejným podnikem provozujícím letiště nízkonákladové letecké společnosti — Rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení v souvislosti s touto podporou — Povinnost soudů členských států ztotožnit se s posouzením Komise uvedeném v tomto rozhodnutí týkajícím se existence podpory“

Ve věci C-284/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Oberlandesgericht Koblenz (Německo) ze dne 30. května 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 7. června 2012, v řízení

Deutsche Lufthansa AG

proti

Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH,

za přítomnosti:

Ryanair Ltd,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot a A. Arabadžev (zpravodaj), soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,

vedoucí soudní kanceláře: K. Malacek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 11. dubna 2013,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Deutsche Lufthansa AG A. Martin-Ehlersem, Rechtsanwalt,
- za Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH T. Müller-Heidelbergem, Rechtsanwalt,
- za Ryanair Ltd G. Berrischem, Rechtsanwalt,
- za německou vládu T. Henzem a K. Petersen, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

- za belgickou vládu T. Maternem a J.-C. Halleuxem, jako zmocněnci, ve spolupráci s A. Lepière, avocate,
  - za nizozemskou vládu M. Noort a C. Wissels, jako zmocněnkyněmi,
  - za polskou vládu B. Majczynou a M. Szpunarem, jako zmocněnci,
  - za Evropskou komisi V. Di Buccim a T. Maxian Ruschem, jako zmocněnci,
- po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 27. června 2013,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 107 SFEU a 108 SFEU.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Deutsche Lufthansa AG (dále jen „Lufthansa“) a Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH (dále jen „FFH“), provozovatelem letiště ve Frankfurtu-Hahnu (Německo), ve věci ukončení a navrácení státních podpor, které FFH poskytnul společnosti Ryanair Ltd (dále jen „Ryanair“).

Právní rámec

- 3 Článek 3 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [108 SFEU] (Úř. věst. L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339), nadepsaný „Ustanovení o pozastavení“, zní následovně:

„Podpora oznamovaná podle čl. 2 odst. 1 nesmí být uskutečněna dříve, než Komise přijme nebo se bude mít za to, že přijala, rozhodnutí schvalující tuto podporu.“

- 4 Článek 4 téhož nařízení, nadepsaný „Předběžné přezkoumání oznámení a rozhodnutí Komise“, v odstavcích 2 až 4 stanoví:

„2. Shledá-li Komise po předběžném přezkoumání, že oznámené opatření není podporou, zaznamená tento nálezh ve formě rozhodnutí.

3. Shledá-li Komise po předběžném přezkoumání, že nejsou vzneseny žádné pochybnosti o slučitelnosti oznámeného opatření se společným trhem, pokud opatření spadá pod čl. [107 odst. 1 SFEU], rozhodne, že opatření je slučitelné se společným trhem [...]

4. Shledá-li Komise po předběžném přezkoumání, že existují pochybnosti o slučitelnosti oznámeného opatření se společným trhem, rozhodne o zahájení postupu podle čl. [108 odst. 2 SFEU] (dále jen ‚rozhodnutí zahájit [o zahájení] formální[ho] vyšetřovací[ho] řízení‘).“

- 5 Článek 6 uvedeného nařízení, nadepsaný „Formální vyšetřovací řízení“, v odstavci 1 stanoví:

„Rozhodnutí o zahájení formální[ho] vyšetřovacího řízení shrne relevantní faktické a právní otázky, zahrne předběžné hodnocení Komise o charakteru navrhovaného opatření jako podpory a vyloží pochybnosti o jeho slučitelnosti se společným trhem. Rozhodnutí vyzve dotýčný členský stát a ostatní zúčastněné strany, aby předložily připomínky v předepsané lhůtě, která obvykle nepřesáhne jeden měsíc. [...]“

6 Článek 7 téhož nařízení, nadepsaný „Rozhodnutí Komise ukončit formální vyšetřovací řízení“, stanoví:

„1. Aniž je dotčen článek 8, může být formální vyšetřovací řízení ukončeno rozhodnutím podle odstavců 2 až 5 tohoto článku.

2. Shledá-li Komise, že po příslušných následných úpravách dotčným členským státem oznámené opatření není podporou, zveřejní tento nález prostřednictvím rozhodnutí.

3. Shledá-li Komise, že po příslušných následných úpravách dotčným členským státem byly odstraněny pochybnosti o slučitelnosti oznámeného opatření se společným trhem, rozhodne, že je podpora slučitelná se společným trhem [...]

4. Komise může připojit ke kladnému rozhodnutí podmínky [...] a může stanovit povinnosti [...]

5. Shledá-li Komise, že oznámená podpora není slučitelná se společným trhem, rozhodne, že podpora nemůže být uskutečněna [...]

6. Rozhodnutí přijatá podle odstavců 2, 3, 4 a 5 budou učiněna ihned po odstranění pochybností uvedených v čl. 4 odst. 4. Komise vyvine nejvyšší úsilí, aby přijala rozhodnutí ve lhůtě 18 měsíců od zahájení řízení. [...]

[...]“

7 Článek 11 nařízení č. 659/1999, nadepsaný „Příkaz k pozastavení nebo prozatímnímu navrácení podpory“, stanoví:

„1. Komise může poté, co poskytla dotčnému členskému státu příležitost předložit jeho připomínky, přijmout rozhodnutí požadující, aby členský stát pozastavil veškerou protiprávní podporu do doby, než Komise rozhodne o slučitelnosti podpory se společným trhem [...]

2. Komise může poté, co poskytla dotčnému členskému státu příležitost předložit své připomínky, přijmout rozhodnutí požadující, aby členský stát prozatímně navrátil veškerou protiprávní podporu do doby, než Komise rozhodne o slučitelnosti podpory se společným trhem [...]

[...]“

8 Článek 12 tohoto nařízení, nadepsaný „Nevyhovění rozhodnutí o příkazu“, stanoví:

„Nevyhoví-li členský stát příkazu k pozastavení nebo příkazu k navrácení podpory, je Komise oprávněna, při současném přezkoumání podstaty záležitosti na základě dostupných informací, předložit záležitost přímo [Soudnímu dvoru] a požádat o prohlášení, že nesplnění příkazu zakládá porušení Smlouvy.“

9 Článek 13 uvedeného nařízení, nadepsaný „Rozhodnutí Komise“, zní takto:

„1. Přezkoumání možné protiprávní podpory je zakončeno přijetím rozhodnutí podle čl. 4 odst. 2, 3 nebo 4. V případě rozhodnutí zahájit formální vyšetřovací řízení je přezkoumání zakončeno přijetím rozhodnutí podle článku 7 [...]

2. Aniž jsou dotčena ustanovení čl. 11 odst. 2, Komise není v případech případné protiprávní podpory vázána lhůtami stanovenými v čl. 4 odst. 5, čl. 7 odst. 6 a čl. 7 odst. 7.

[...]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 10 FFH, provozovatel civilního letiště ve Frankfurtu-Hahnu, byl až do ledna 2009 v 65% vlastnictví společnosti Fraport AG, v 17,5 % vlastnictví spolkové země Porýní-Falc a v 17,5 % vlastnictví spolkové země Hesensko. Fraport AG je akciovou společností kótovanou na burze cenných papírů, která je ve většinovém vlastnictví Spolkové republiky Německo, spolkové země Hesensko a města Frankfurtu nad Mohanem.
- 11 FFH vykazoval roční ztráty ve výši několika milionů eur od počátku své činnosti. Dne 31. prosince 2011 tyto ztráty činily přibližně 197 milionů eur. Fraport AG je do roku 2009 kryla na základě dohody o převodu výsledků. Dne 1. ledna 2009 však Fraport AG prodala své podíly spolkové zemi Porýní-Falc za symbolickou cenu jedno euro. Tento převod byl odůvodněn nemožností zavést poplatek za přepravu cestujících za účelem snížení ztrát letiště ve Frankfurtu-Hahnu, a to z důvodu záměru Ryanair opustit letiště, pokud by byl tento poplatek zaveden.
- 12 Ryanair je nízkonákladovou leteckou společností, která představuje více než 95 % přepravy cestujících na letišti ve Frankfurtu-Hahnu. Podle sazebníku poplatků tohoto letiště pro rok 2001 musely letecké společnosti, které tohoto letiště využívaly, platit poplatek ve výši 4,35 eur za odlétávajícího cestujícího. Žádný poplatek nicméně nebyl účtován společnosti Ryanair za vzlet, přiblížení, přistání nebo používání infrastruktury letiště, jelikož tato společnost používala výlučně letadla, která měla v souladu s tímto sazebníkem nárok na osvobození od poplatku, a sice letadla, jejichž váha při vzletu činí mezi 5,7 a 90 tunami.
- 13 Sazebník poplatků letiště ve Frankfurtu-Hahnu pro rok 2006 je založen na tabulce vypracované v závislosti na počtu cestujících přepravených za rok leteckou společností z tohoto letiště s rozpětím od 5,35 eur za méně než 100 000 cestujících ročně do 2,24 eur za 3 miliony a více cestujících. Tento sazebník mimoto osvobozuje od poplatků za přistání a vzlet, jakož i poplatků za poskytování letových navigačních služeb a služeb pozemního odbavování za podmínky, že doba trvání pozemního odbavení nepřesáhne 30 minut. Uvedený sazebník rovněž stanoví poskytnutí „marketingové podpory“ pro otevření nových leteckých linek. Výše této podpory je určena v závislosti na celkovém objemu cestujících přepravených danou leteckou společností. Ryanair uvedenou podporu získala.
- 14 Vzhledem k tomu, že podle společnosti Lufthansa představovala obchodní praxe zavedená FFH státní podporu, která nebyla oznámena Komisi, a byla tedy poskytnuta v rozporu s čl. 108 odst. 3 SFEU, podala dne 26. listopadu 2006 k Landgericht Bad Kreuznach žalobu, kterou se domáhala, aby bylo rozhodnuto o navrácení částek vyplacených společnosti Ryanair jako „marketingová podpora“ v letech 2002 až 2005 a částek odpovídajících snížení letištních poplatků, ze kterých měla Ryanair prospěch v roce 2003 v důsledku použití sazebníku pro rok 2001, jakož i o zastavení jakékoli budoucí podpory ve prospěch společnosti Ryanair.
- 15 Po zamítnutí žaloby podala Lufthansa odvolání k Oberlandesgericht Koblenz. Odvolání nebylo vyhověno, a tak Lufthansa podala k Bundesgerichtshof opravný prostředek „Revision“. Bundesgerichtshof rozsudkem ze dne 10. února 2011 zrušil rozsudek Oberlandesgericht Koblenz a vrátil mu věc, aby určil, zda byl čl. 108 odst. 3 SFEU porušen.
- 16 Rozhodnutím ze dne 17. června 2008 Komise zahájila formální vyšetřovací řízení ve smyslu čl. 108 odst. 2 SFEU ohledně možných státních podpor poskytnutých Spolkovou republikou Německo FFH a společností Ryanair (Úř. věst. 2009, C 12, s. 6). Mezi opatřeními, která jsou předmětem tohoto rozhodnutí, bylo zahrnuto snížení letištních poplatků a ustanovení týkající se marketingové podpory ve prospěch společnosti Ryanair. V uvedeném rozhodnutí Komise došla k předběžnému závěru, že každé z dotyčných opatření je selektivní a představuje státní podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, ledaže splňuje zásadu soukromého investora. Pokud jde o tuto zásadu, Komise poukázala na to, že na základě informací, které měla k dispozici v době přijetí rozhodnutí ze dne 17. června 2008, letištní poplatky placené společností Ryanair nepostačovaly ke krytí nákladů vzniklých FFH.

17 Oberlandesgericht Koblenz tedy zaslal Komisi žádost o stanovisko na základě bodu 3.2 Oznámení Komise o prosazování právní úpravy státní podpory vnitrostátními soudy (Úř. věst. 2009, C 85, s. 1). Ve svém stanovisku Komise uvedla, že Oberlandesgericht Koblenz neměl povinnost posuzovat, zda dotčená opatření mohla být kvalifikována jako státní podpora či nikoliv, neboť pro účely vyvození všech nezbytných důsledků z porušení čl. 108 odst. 3 SFEU mohl vycházet z jejího rozhodnutí ze dne 17. června 2008. Pokud jde o věc samou, Komise upřesnila, že dotčená opatření jsou přičitatelná státu i selektivní.

18 Avšak vzhledem k tomu, že Oberlandesgericht Koblenz má za to, že mu přísluší určit, zda dotčená opatření představují státní podporu, a k tomu, že má pochybnosti zejména o selektivní povaze těchto opatření, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má nenapadené rozhodnutí Komise o zahájení formálního vyšetřovacího řízení podle čl. 108 odst. 3 druhé věty SFEU za následek, že vnitrostátní soud, k němuž byl podán návrh na navrácení uskutečněných plateb a zastavení budoucích plateb, je ohledně posouzení povahy plateb jakožto státní podpory vázán právním názorem Komise v rozhodnutí o zahájení řízení?

2) V případě záporné odpovědi na první otázku:

Lze opatření veřejného podniku ve smyslu čl. 2 písm. b) bodu i) směrnice Komise 2006/111/ES ze dne 16. listopadu 2006 o zprůhlednění finančních vztahů mezi členskými státy a veřejnými podniky a o finanční průhlednosti uvnitř jednotlivých podniků (Úř. věst. L 318, s. 17 [...]), který provozuje letiště, považovat z hlediska pravidel týkajících se státních podpor za selektivní opatření ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU z toho pouhého důvodu, že z nich mají prospěch pouze letečtí dopravci, kteří letiště užívají?

3) V případě záporné odpovědi na druhou otázku:

a) Je třeba mít za to, že podmínka selektivity není splněna tehdy, když veřejný podnik, který provozuje letiště, poskytuje všem leteckým společnostem, které se rozhodnou užívat letiště, transparentním způsobem stejné podmínky?

b) Platí to i tehdy, když provozovatel letiště postupuje podle určitého obchodního modelu (v projednávaném případě: spolupráce s nízkonákladovými leteckými společnostmi) a podmínky užívání jsou přizpůsobeny tomuto okruhu zákazníků, a nejsou tedy pro všechny letecké společnosti stejně atraktivní?

c) Jedná se v každém případě o selektivní opatření tehdy, když podstatná část počtu cestujících na letišti připadá po mnoho let na jednu leteckou společnost?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti

19 Lufthansa zpochybňuje přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce z důvodu, že předkládací rozhodnutí je nedostatečně odůvodněno a podrobně nelíčí skutkový rámec sporu v původním řízení.

20 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v souladu s ustálenou judikaturou vyžaduje nezbytnost dospět k výkladu unijního práva, jenž by byl užitečný pro vnitrostátní soud, aby vnitrostátní soud vymezil skutkový a právní rámec, k němuž se vážou otázky, které pokládá, nebo aby přinejmenším vysvětlil skutkové předpoklady, na nichž jsou tyto otázky založeny (viz rozsudky ze dne 31. ledna 2008, Centro Europa 7, C-380/05, Sb. rozh. s. I-349, bod 57 a citovaná judikatura, jakož i ze dne

11. března 2010, Attanasio Group, C-384/08, Sb. rozh. s. I-2055, bod 32). Tyto požadavky platí především v oblasti hospodářské soutěže, jež se vyznačuje komplexními skutkovými a právními situacemi (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 26. ledna 1993, Telemarsicabruzzo a další, C-320/90 až C-322/90, Recueil, s. I-393, bod 7, jakož i Attanasio Group, výše citovaný, bod 32 a citovaná judikatura).

- 21 Podle judikatury Soudního dvora je rovněž důležité, aby vnitrostátní soud uvedl přesné důvody, které ho vedly k tomu, aby si kladl otázky ohledně výkladu unijního práva, a usoudil, že je nezbytné položit Soudnímu dvoru předběžné otázky (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 6. prosince 2005, ABNA a další, C-453/03, C-11/04, C-12/04 a C-194/04, Sb. rozh. s. I-10423, bod 46 a citovaná judikatura, jakož i usnesení ze dne 20. ledna 2011, Chihabi a další, C-432/10, bod 22).
- 22 V projednávaném případě je nutno konstatovat, že předkládací rozhodnutí obsahuje skutkové a právní poznatky, které umožňují jak Soudnímu dvoru poskytnout užitečné odpovědi předkládajícímu soudu, tak vládám členských států a jiným zúčastněným stranám předložit vyjádření v souladu s článkem 23 statutu Soudního dvora Evropské unie. Mimoto důvody, které vedly předkládající soud k položení předběžných otázek Soudnímu dvoru, byly jasně uvedeny v předkládacím rozhodnutí.
- 23 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je tudíž přípustná.

K první otázce

- 24 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda v případě, kdy Komise v souladu s čl. 108 odst. 3 SFEU zahájila formální vyšetřovací řízení podle odstavce 2 uvedeného článku neoznamené státního opatření, které je prováděno, je vnitrostátní soud, k němuž byl podán návrh na zastavení provádění tohoto opatření a na navrácení již uskutečněných plateb, povinen vyvodit důsledky z případného porušení povinnosti pozastavit provádění tohoto opatření.
- 25 Článek 108 odst. 3 SFEU zavádí preventivní kontrolu záměrů nových podpor (rozsudky ze dne 11. prosince 1973, Lorenz, 120/73, Recueil, s. 1471, bod 2, jakož i ze dne 12. února 2008, CELF a ministre de la Culture et de la Communication, dále jen „rozsudek CELF I“, C-199/06, Sb. rozh. s. I-469, bod 37).
- 26 Cílem takto vytvořené prevence je, aby byly poskytovány pouze slučitelné podpory. Pro uskutečnění tohoto cíle se provedení záměru podpory odkládá do doby, než jsou konečným rozhodnutím Komise odstraněny pochybnosti o jeho slučitelnosti (výše citovaný rozsudek CELF I, bod 48).
- 27 Provádění tohoto systému kontroly přísluší Komisi a vnitrostátním soudům, jež plní odlišné úlohy, které se vzájemně doplňují (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 1996, SFEI a další, C-39/94, Recueil, s. I-3547, bod 41; ze dne 21. října 2003, van Calster a další, C-261/01 a C-262/01, Recueil, s. I-12249, bod 74, jakož i ze dne 5. října 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich a další, C-368/04, Sb. rozh. s. I-9957, body 36 a 37).
- 28 Zatímco posouzení slučitelnosti opatření podpory s vnitřním trhem patří do výlučné pravomoci Komise, jejíž jednání podléhá přezkumu unijních soudů, dbají vnitrostátní soudy až do vydání konečného rozhodnutí Komise o ochranu práv jednotlivců před případným porušením zákazu uvedeného v čl. 108 odst. 3 SFEU státními orgány (v tomto smyslu viz výše citované rozsudky van Calster a další, bod 75, jakož i Transalpine Ölleitung in Österreich a další, bod 38).
- 29 Intervence vnitrostátních soudů vyplývá z přímého účinku, jenž je přiznán zákazu provádění záměrů podpory stanovenému v čl. 108 odst. 3 poslední větě SFEU. V této souvislosti Soudní dvůr upřesnil, že se okamžitá použitelnost zákazu provádění uvedeného v tomto ustanovení vztahuje na jakoukoliv podporu, jež je prováděna bez oznámení (rozsudky Lorenz, výše citovaný, bod 8; ze dne 21. listopadu

1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, dále jen „rozsudek FNCE“, C-354/90, Recueil, s. I-5505, bod 11, jakož i SFEI a další, výše citovaný, bod 39).

- 30 Vnitrostátní soudy musejí jednotlivcům zajistit, aby z porušení čl. 108 odst. 3 poslední věty SFEU byly v souladu s jejich vnitrostátním právem vyvozeny všechny důsledky, pokud jde jak o platnost prováděcích aktů, tak o vymáhání finančních podpor poskytnutých v rozporu s tímto ustanovením, nebo o případná prozatímní opatření (výše citované rozsudky FNCE, bod 12, jakož i SFEI a další, bod 40).
- 31 Úkolem vnitrostátních soudů je tudíž přijmout opatření, která umožní napravit protiprávnost poskytnutí podpor, aby tak příjemci podpory nebyla ponechána možnost s těmito podporami volně nakládat v období do vydání rozhodnutí Komise (rozsudek ze dne 11. března 2010, CELF a ministre de la Culture et de la Communication, C-1/09, Sb. rozh. s. I-2099, bod 30).
- 32 Zahájení formálního vyšetřovacího řízení Komisí podle čl. 108 odst. 2 SFEU tedy nezabavuje vnitrostátní soudy povinnosti chránit práva jednotlivců před případným porušením čl. 108 odst. 3 SFEU (výše citovaný rozsudek SFEI a další, bod 44).
- 33 Dosah této povinnosti se však může lišit v závislosti na tom, zda Komise zahájila či nezahájila formální vyšetřovací řízení ohledně opatření, které je předmětem sporu před vnitrostátním soudem.
- 34 V případě, že Komise ještě nezahájila formální vyšetřovací řízení, a tudíž ještě nerozhodla o tom, zda přezkoumávaná opatření mohou představovat státní podpory, vnitrostátní soudy mohou v případě, kdy je k nim podán návrh na vyvození důsledků z případného porušení čl. 108 odst. 3 poslední věty SFEU, považovat za nezbytné vyložit a použít pojem podpora za účelem určení, zda tato opatření měla být Komisi oznámena (v tomto smyslu viz výše citovaný rozsudek SFEI a další, body 49 a 53, jakož i bod 1 výroku). Přísluší jim tak zejména ověřit, zda dotčené opatření představuje výhodu a zda je selektivní, a sice zda zvýhodňuje některé podniky nebo některé producenty ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU (výše citovaný rozsudek Transalpine Ölleitung in Österreich a další, bod 39).
- 35 Oznamovací povinnost a zákaz provedení zamýšlených opatření stanovené v čl. 108 odst. 3 SFEU se totiž týkají záměrů, jež lze kvalifikovat jako státní podpory ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU. Vnitrostátní soudy tedy před vyvozením důsledků z případného porušení čl. 108 odst. 3 poslední věty SFEU musejí nejdříve rozhodnout o tom, zda dotčená opatření představují státní podpory, či nikoli.
- 36 V případě, že Komise již zahájila formální vyšetřovací řízení stanovené v čl. 108 odst. 2 SFEU, je třeba přezkoumat, jaká opatření musejí vnitrostátní soudy přijmout.
- 37 I když je pravda, že posouzení provedená v rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení jsou předběžná, tato okolnost neznamená, že tato posouzení nemají právní účinky.
- 38 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že v případě, kdy by vnitrostátní soudy mohly mít za to, že opatření nepředstavuje podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, a mohly tedy nepozastavit jeho provádění, zatímco Komise v rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení právě rozhodla, že toto opatření může vykazovat znaky podpory, by byl užitečný účinek čl. 108 odst. 3 SFEU zmařen.
- 39 Kdyby bylo předběžné posouzení dotčeného opatření jako podpory provedené v rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení poté potvrzeno v konečném rozhodnutí Komise, porušily by vnitrostátní soudy povinnost uloženou čl. 108 odst. 3 SFEU a článkem 3 nařízení č. 659/1999 pozastavit provádění všech záměrů podpor, dokud Komise nepřijme rozhodnutí o slučitelnosti tohoto záměru s vnitřním trhem.

- 40 I kdyby Komise v konečném rozhodnutí došla k závěru, že znaky podpory nejsou dány, cíl prevence, na němž stojí systém kontroly státních podpor zavedený Smlouvou o FEU a připomenutý v bodech 25 a 26 tohoto rozsudku, vyžaduje, aby z důvodu pochybnosti vznesené v rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení ohledně povahy tohoto opatření jakožto podpory a jeho slučitelnosti s vnitřním trhem bylo jeho provádění odloženo do doby, než bude tato pochybnost rozptýlena konečným rozhodnutím Komise.
- 41 Je třeba rovněž zdůraznit, že použití unijních pravidel v oblasti státních podpor spočívá v povinnosti loajální spolupráce mezi vnitrostátními soudy na straně jedné a Komisí a unijními soudy na straně druhé, v jejímž rámci jedná každý v závislosti na úloze, jež je mu svěřena Smlouvou. V rámci této spolupráce musejí vnitrostátní soudy přijímat veškerá obecná i zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají z unijního práva, a zdržet se všech opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů Smlouvy, jak to vyplývá z čl. 4 odst. 3 SEU. Vnitrostátní soudy se tak musejí zejména zdržet přijímání rozhodnutí, jež by byla v rozporu s rozhodnutím Komise, byť prozatímním.
- 42 Proto jsou vnitrostátní soudy povinny, pokud Komise zahájila formální vyšetřovací řízení ohledně opatření, které je prováděno, přijmout všechna nezbytná opatření za účelem vyvození důsledků z případného porušení povinnosti pozastavit provádění uvedeného opatření.
- 43 Za tímto účelem mohou vnitrostátní soudy rozhodnout o pozastavení provádění dotčeného opatření a nařídit navrácení již vyplacených částek. Mohou rovněž rozhodnout o nařízení předběžného opatření za účelem jak ochrany zájmů dotyčných stran, tak zachování užitečného účinku rozhodnutí Komise o zahájení formálního vyšetřovacího řízení.
- 44 Pokud mají vnitrostátní soudy pochybnosti o tom, zda dotčené opatření představuje státní podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU nebo o platnosti nebo výkladu rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení, mohou požádat Komisi o objasnění, a dále mohou nebo musejí v souladu s čl. 267 druhým a třetím pododstavcem SFEU, jak je vykládán Soudním dvorem, položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru (co se za tímto účelem týče řízení o předběžných otázkách týkajících se posouzení platnosti v oblasti státních podpor, viz rozsudek ze dne 10. ledna 2006, Cassa di Risparmio di Firenze a další, C-222/04, Sb. rozh. s. I-289, body 72 až 74).
- 45 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět, že
- v případě, kdy Komise v souladu s čl. 108 odst. 3 SFEU zahájila formální vyšetřovací řízení podle odstavce 2 uvedeného článku ohledně neoznamovaného opatření, které je prováděno, je vnitrostátní soud, k němuž byl podán návrh na zastavení provádění tohoto opatření a na navrácení již uskutečněných plateb, povinen přijmout všechna nezbytná opatření za účelem vyvození důsledků z případného porušení povinnosti pozastavit provádění uvedeného opatření,
  - za tímto účelem může vnitrostátní soud rozhodnout o pozastavení provádění dotčeného opatření a nařídit navrácení již vyplacených částek. Může rovněž rozhodnout o nařízení předběžného opatření za účelem jak ochrany zájmů dotyčných stran, tak zachování užitečného účinku rozhodnutí Komise o zahájení formálního vyšetřovacího řízení,
  - pokud má vnitrostátní soud pochybnosti o tom, zda dotčené opatření představuje státní podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU nebo o platnosti nebo výkladu rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení, může požádat Komisi o objasnění, a dále může nebo musí v souladu s čl. 267 druhým a třetím pododstavcem SFEU položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

Ke druhé a třetí otázce

- 46 Vzhledem k odpovědi podané na první otázku není namístě na druhou a třetí otázku odpovídat.

K nákladům řízení

- 47 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

V případě, kdy Komise v souladu s čl. 108 odst. 3 SFEU zahájila formální vyšetřovací řízení podle odstavce 2 uvedeného článku ohledně neoznámeného opatření, které je prováděno, je vnitrostátní soud, k němuž byl podán návrh na zastavení provádění tohoto opatření a na navrácení již uskutečněných plateb, povinen přijmout všechna nezbytná opatření za účelem vyvození důsledků z případného porušení povinnosti pozastavit provádění uvedeného opatření.

Za tímto účelem může vnitrostátní soud rozhodnout o pozastavení provádění dotčeného opatření a nařídit navrácení již vyplacených částek. Může rovněž rozhodnout o nařízení předběžného opatření za účelem jak ochrany zájmů dotyčných stran, tak zachování užitečného účinku rozhodnutí Evropské komise o zahájení formálního vyšetřovacího řízení.

Pokud má vnitrostátní soud pochybnosti o tom, zda dotčené opatření představuje státní podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU nebo o platnosti nebo výkladu rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení, může požádat Evropskou komisi o objasnění, a dále může nebo musí v souladu s čl. 267 druhým a třetím pododstavcem SFEU položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie.

Podpisy.